

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

18 päivänä lokakuuta 2011 *

Yhdistetyissä asioissa C-128/09–C-131/09, C-134/09 ja C-135/09,

joissa on kyse EY 234 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Conseil d'État (Belgia) on esittänyt 27. ja 31.3.2009 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 6., 9. ja 10.4.2009, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Antoine Boxus ja

Willy Roua (C-128/09),

Guido Durllet ym. (C-129/09),

Paul Fastrez ja

Henriette Fastrez (C-130/09),

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

Philippe Daras (C-131/09),

**Association des riverains et habitants des communes proches de l'aéroport
BSCA (Brussels South Charleroi Airport) (ARACH) (C-134/09 ja C-135/09),**

Bernard Page (C-134/09) sekä

Léon L'Hoir ja

Nadine Dartois (C-135/09)

vastaan

Région wallonne,

Société régionale wallonne du transportin (SRWT) (C-128/09 ja C-129/09),

I - 9744

Infrabel SA:n (C-130/09 ja C-131/09) ja

Société wallonne des aéroportsin (SOWEAR) (C-135/09) osallistuessa asioiden käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts ja J.-C. Bonichot (esittelevä tuomari) sekä tuomarit K. Schiemann, E. Juhász, G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešić, A. Arabadjiev, C. Toader ja J.-J. Kasel,

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: hallintovirkamies R. Šereš,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.6.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Antoine Boxus, Willy Roua ja Guido Durlet ym., edustajanaan Rechtsanwältin A. Kettels,

- Paul ja Henriette Fastrez, edustajanaan avocat T. Vandenput,

- association des riverains et habitants des communes proches de l'aéroport BSCA (Brussels South Charleroi Airport) (ARACH), Bernard Page, Léon L'Hoir ja Nadine Dartois, edustajanaan avocat A. Lebrun,

- Belgian hallitus, asiamiehenään T. Materne, avustajanaan avocat F. Haumont,

- Kreikan hallitus, asiamiehenään G. Karipsiadis,

- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato G. Fiengo,

- Euroopan komissio, asiamiehinään O. Beynet ja J.-B. Laignelot,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.5.2011 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskevan yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin 25.6.1998 ja hyväksyttiin Euroopan yhteisön

puolesta 17.2.2005 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY (EUVL L 124, s. 1; jäljempänä Århusin yleissopimus), 6 ja 9 artiklan sekä tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY (EYVL L 175, s. 40), sellaisena kuin se on muutettuna 26.5.2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/35/EY (EUVL L 156, s. 17; jäljempänä direktiivi 85/337), 1, 5–8 ja 10 a artiklan tulkintaa.

- 2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisia ovat yhtäältä Liège-Bierset'n ja Charleroi-Bruxelles Sudin lentokenttien ja Brysselin ja Charleroin välisen rautatien lähiympäristön asukkaat ja toisaalta Région wallonne ja jotka koskevat näihin infrastruktuureihin liittyviä töitä koskevia lupia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 3 Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 2 kappaleen mukaisesti ilmaisulle ”viranomaisen” annettu määritelmä ”ei koske elimiä tai laitoksia silloin, kun ne toimivat – – lainsäädäntövallan käyttäjinä”.

4 Århusin yleissopimuksen 6 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Kukin sopimuspuoli:

- a) soveltaa tämän artiklan määräyksiä I liitteessä luetelluille ehdotetuille toiminnoille myönnettäviä lupia koskeviin päätöksiin,
- b) soveltaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tämän artiklan määräyksiä myös sellaisia toimintoja koskeviin päätöksiin, joita ei ole lueteltu I liitteessä ja joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Tätä varten sopimuspuolet päättävät, kuuluuko ehdotettu toimi näiden määräysten soveltamisalaan, ja
- c) voi päättää kansallisen lainsäädännön mukaisesti tapauskohtaisesti olla soveltamatta tämän artiklan määräyksiä ehdotettuihin maanpuolustustarkoituksia palveleviin toimiin, jos sopimuspuoli katsoo niiden soveltamisen vaikuttavan kielteisesti näihin tarkoituksiin.

2. Yleisölle, jota asia koskee, tiedotetaan ympäristöön liittyvän päätöksentekomenettelyn alkuvaiheessa joko julkisen ilmoituksen välityksellä tai tarvittaessa henkilökohtaisesti sekä riittävästi, hyvissä ajoin ja tehokkaasti muun muassa:

- a) päätöksen kohteena olevasta ehdotetusta toimesta ja sen tarkoituksesta,

- b) mahdollisten päätösten luonteesta tai päätösluonnoksesta,

- c) päätöksenteosta vastaavasta viranomaisesta,

- d) suunnitellusta menettelystä, mukaan lukien seuraavat tiedot, jos ne ovat saatavilla:
 - i) menettelyn aloittamisajankohta,

 - ii) yleisön osallistumismahdollisuudet,

 - iii) mahdollisen julkisen kuulemisen ajankohta ja paikka,

 - iv) maininta viranomaisesta, jolta asiaan liittyviä tietoja voidaan pyytää ja jonka haltuun nämä tiedot on annettu yleisön nähtäväksi,

 - v) maininta toimivaltaisesta viranomaisesta tai muusta virallisesta elimestä, jolle huomautukset tai kysymykset voidaan esittää, sekä määräaika näiden huomautusten ja kysymysten esittämiselle, ja

 - vi) maininta saatavilla olevasta ehdotettuun toimeen liittyvästä ympäristöä koskevasta tiedosta, sekä

e) siitä, että toimeen sovelletaan kansallista tai valtiosta toiseen ulottuvia ympäristövaikutuksia koskevaa arviointimenettelyä.

3. Yleisön osallistumismenettelyn eri vaiheissa on oltava kohtuulliset määräajat, jotka antavat riittävästi aikaa 2 kappaleen mukaiseen yleisölle tiedottamiseen ja yleisölle mahdollisuuden valmistautua ja osallistua tehokkaasti ympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

4. Kukin sopimuspuoli huolehtii siitä, että yleisö voi osallistua jo alkuvaiheessa, kun kaikki vaihtoehdot ovat avoimia ja kun yleisö voi osallistua menettelyyn tehokkaasti.

– –”

5. Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Kukin sopimuspuoli varmistaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, että niillä, jotka kuuluvat yleisöön, jota asia koskee, ja

a) joiden etua asia riittävästi koskee, tai vaihtoehtoisesti

b) jotka väittävät oikeuksiensa heikentyvän, jos sopimuspuolen hallintolainkäyttöä koskevassa säännöstössä niin edellytetään, on mahdollisuus saattaa tuomioistuimessa ja/tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä minkä tahansa 6 artiklan määräysten soveltamisalaan kuuluvan päätöksen, toimen tai laiminlyönnin asiasisällön tai niihin liittyvien menettelyjen laillisuus sekä vastaavasti muiden tämän yleissopimuksen asiaankuuluvien määräysten soveltamisalaan kuuluvan päätöksen, toimen tai laiminlyönnin asiasisällön tai niihin liittyvien menettelyjen laillisuus uudelleen tutkittavaksi kansallisen

lainsäädännön määräysten mukaisesti ja rajoittamatta tämän artiklan 3 kappaleen soveltamista.

Riittävä etu ja oikeuksien heikentyminen määritellään kansallisen lainsäädännön vaatimusten sekä sen tavoitteen mukaisesti, että yleisölle, jota asia koskee, annetaan laaja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus tämän yleissopimuksen soveltamisalalla. Tätä varten jokaisen 2 artiklan 5 kappaleessa tarkoitettut vaatimukset täyttävän valtiosta riippumattoman järjestön etua pidetään tämän kappaleen a kohdassa tarkoitettulla tavalla riittävänä. Näillä järjestöillä katsotaan myös olevan oikeuksia, joita on mahdollista loukata tämän kappaleen b kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Tämän 2 kappaleen määräykset eivät estä sitä mahdollisuutta, että hallintoviranomainen alustavasti tutkii asian uudelleen, eivätkä ne vaikuta vaatimukseen hallinnollisten uudelleentarkastusmenettelyjen loppuunsaattamisesta ennen kuin asia saatetaan tuomioistuimessa tutkittavaksi, silloin kun kansallisessa lainsäädännössä on tällainen vaatimus.”

Unionin oikeus

- 6 Direktiivin 85/337 1 artiklan 2 kohdan mukaan ”hankkeella” tarkoitetaan ”rakennustyön tai muun laitoksen tai suunnitelman toteuttamista” tai ”muuta luonnonympäristöön ja maisemaan kajoamista mukaan lukien maaperän luonnonvarojen hyödyntäminen”. Käsitteellä ”lupa” tarkoitetaan ”toimivaltaisen viranomaisen tai viranomaisten päätöstä, joka oikeuttaa hankkeen toteuttajan ryhtymään hankkeen toteuttamiseen”.

7 Direktiivin 1 artiklan 5 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä ei sovelleta hankkeisiin, joista on yksityiskohtaisesti säädetty erityisellä kansallisen lainsäädännön alaan kuuluvalla säädöksellä, mikäli tämän direktiivin tavoitteet, mukaan lukien tietojen antaminen, on otettu huomioon säätämismenettelyssä.”

8 Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ennen luvan myöntämistä hankkeet, joilla etenkin laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia, alistetaan lupamenettelyyn ja että niiden vaikutukset arvioidaan – –”

9 Direktiivin 5 artiklan 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on tarvittaessa varmistettava, että kaikki viranomaiset, joilla on hallussaan olennaista tietoa – – pitävät sen hankkeesta vastaavan saatavilla.”

10 Direktiivin 85/337 10 a artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisen oikeusjärjestelmän mukaisesti siihen yleisöön kuuluville, jota asia koskee, ja:

a) joiden etua asia riittävästi koskee, tai vaihtoehtoisesti

- b) jotka väittävät oikeuksiensa heikentyvän, jos jäsenvaltion hallintolainkäyttöä koskevassa säännöstössä niin edellytetään,

on mahdollisuus saattaa tuomioistuimessa tai muussa laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä tähän direktiiviin sisältyvien yleisön osallistumista koskevien säännösten soveltamisalaan kuuluvien päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiasisällön taikka niihin liittyvien menettelyjen laillisuus uudelleen tutkittavaksi.

Jäsenvaltioiden on määriteltävä, missä vaiheessa moite päätöksiä, toimia tai laiminlyöntejä vastaan voidaan esittää.

Jäsenvaltioiden on määriteltävä, mikä muodostaa riittävän edun ja oikeuden heikentymisen, tavoitteenaan antaa yleisölle, jota asia koskee, laaja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus. Edellä 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettavat vaatimukset täyttävien valtioista riippumattomien järjestöjen edun katsotaan olevan tämän artiklan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla riittävä. Niillä katsotaan myös olevan oikeuksia, joita on mahdollista loukata tämän artiklan b alakohdassa tarkoitettulla tavalla.

Tämän artiklan säännökset eivät estä mahdollisuutta, että hallinnollinen viranomaisen alustavasti tutkii asian uudelleen, eivätkä ne vaikuta vaatimukseen hallinnollisten muutoksenhakumenettelyjen loppuunsaattamisesta ennen kuin asia saatetaan tuomioistuimen tutkittavaksi, silloin kun kansallisessa lainsäädännössä on tällainen vaatimus.

Kyseisen menettelyn on oltava oikeudenmukainen, tasapuolinen ja nopea, eikä se saa olla niin kallis, että se olisi esteenä menettelyyn osallistumiselle.

Tämän artiklan säännösten tehostamiseksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisölle annetaan käytännön tietoja mahdollisuudesta turvautua hallinnollisiin ja tuomioistuimessa tapahtuviin muutoksenhakumenettelyihin.”

Kansallinen lainsäädäntö

- ¹¹ Eräistä luvista, joille on olemassa yleisen edun mukaisia pakottavia syitä, 17.7.2008 annetun Vallonian parlamentin asetuksen (décret wallon relatif à quelques permis pour lesquels il existe des motifs impérieux d'intérêt general; Moniteur belge 25.7.2008, s. 38900) 6, 7, 9 ja 14 §:ssä säädetään seuraavaa:

”6 § Vahvistetaan seuraava lupa, jolle on osoitettu olevan yleisen edun mukaisia pakottavia syitä:

- alueellisten lentokenttien infrastruktuuria ja yleisörakennuksia varten edellytetyistä toimista ja muutostöistä 13.9.2006 tehty ministeriön päätös, jolla myönnetään toimenpidelupa Société régionale wallonne des Transportille Liège-Bierset'n lentokentän kiitoradan jatkamiseksi.

7 § – Vahvistetaan seuraava lupa, jolle on osoitettu olevan yleisen edun mukaisia pakottavia syitä:

- alueellisten lentokenttien infrastruktuuria ja yleisörakennuksia varten edellytetyistä toimista ja muutostöistä SA SOWAERille 16.9.2003 myönnetty Direction générale de l'Aménagement du Territoire, du Logement et du Patrimoine de Charleroi valtuutetun virkamiehen toimenpidelupa, joka koskee Tintia-joen kattamiseen ja lentokenttäalueen koillisosan maanpinnan korkeuserojen muokkaamiseen liittyvien töiden täytäntöönpanoa.

--

9 § Vahvistetaan seuraava lupa, jolle on osoitettu olevan yleisen edun mukaisia pakottavia syitä:

- alueellisten lentokenttien infrastruktuuria ja yleisörakennuksia varten edellytetyistä toimista ja muutostöistä 27.7.2005 tehty ministeriön päätös, jolla myönnetään ympäristölupa SA SOWAERille toiminnan harjoittamiseksi Charleroi-Bruelles Sudin lentokentällä.

--

14 § Vahvistetaan seuraava lupa, jolle on osoitettu olevan yleisen edun mukaisia pakottavia syitä:

- RER-verkon ja siihen liittyvien rakennusten, kulkuväylien ja yhdysradan rakentamisesta 9.2.2006 tehty ministeriön päätös, joka koskee SNCB:lle myönnettyä yhtenäislupaa kolmannen ja neljännen raiteen rakentamiseksi ja liikennöimiseksi Brysselin ja Charleroin välisessä liikenteessä ratayhteydellä Infrabel 124 Waterloo, Braine-l'Alleudin ja Nivellesin kunnissa.”

12 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Conseil d'État on toimivaltainen käsittelemään kumoamiskanteita, jotka koskevat hallinnollisia toimia ja hallintoviranomaisten antamia määräyksiä sekä lainsäädäntöelimen tai sen yksiköiden hallinnollisia toimia.

13 Se ei sen sijaan voi käsitellä kanteita, jotka koskevat säädösluonteisia toimia.

14 Rakennuslupien ja töiden suorittamiseksi myönnettyjen lupien vahvistaminen Valloian parlamentin asetuksella kuitenkin merkitsee, että ne ovat säädöstasoisia. Siksi Conseil d'État ei ole toimivaltainen käsittelemään kanteita vahvistetuista toimista, jotka voidaan enää riitauttaa ainoastaan Cour constitutionnellessa (perustuslakituomioistuim), jossa voidaan kuitenkin vedota ainoastaan tiettyihin perusteisiin.

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

- 15 Conseil d'État'ssa on vireillä kuusi kannetta, joilla Liège-Bierset'n ja Charleroi-Bru-xelles Sudin lentokenttien ja Brysselin ja Charleroin välisen rautatien lähiympäristön asukkaat ovat riitauttaneet joukon toimivaltaisten hallintoviranomaisten myöntämiä lupia, jotka koskevat kyseisiin lentokenttiin ja niillä liikennöintiin liittyvien töiden suorittamista ja vastaavan infrastruktuurin käyttöä.
- 16 Kanteiden ollessa vireillä kyseisessä tuomioistuimessa Vallonian parlamentin 17.7.2008 antamalla asetuksella, joka on Vallonian parlamentin säädös ja jonka Vallo-nian hallitus on hyväksynyt, "vahvistettiin" kyseiset luvat, eli ne hyväksyttiin asetuk-sella "yleisen edun mukaisista pakottavista syistä".
- 17 Cour constitutionnellessa on nostettu useita asetusta koskevia kumoamiskanteita.
- 18 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa käytävässä menettelyssä kantajat katsovat, että koska säädösluonteisella toimella on korvattu riidanalaiset hal-linnolliset toimet ja koska se voidaan riitauttaa ainoastaan Cour constitutionnellessa, 17.7.2008 annetun asetuksen antamisen vuoksi Conseil d'État ei voi käsitellä kanteita eikä kantajilla ole intressiä toimien kumoamiseen. Kantajat katsovat lisäksi, että Cour constitutionnellessa nostettu kumoamiskanne on Århusin yleissopimuksen 9 artiklan ja direktiivin 10 a artiklan vastainen, sillä kyseinen tuomioistuin valvoo ainoastaan rajoitetusti säädösten perustuslainmukaisuutta ja siis perusoikeusloukkauksia, eikä se valvo täysimääräisesti asiasisältöä – siltä osin kuin kysymys on kaikkien kansallisen ympäristöoikeuden alaan kuuluvien säännösten noudattamisesta – eikä sovellettavia menettelysääntöjä.

19 Tässä yhteydessä Conseil d'État on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhtäältä Cour constitutionnellelle useita ennakkoratkaisukysymyksiä 17.7.2008 annetun Vallonian parlamentin asetuksen perustuslainmukaisuudesta ja toisaalta unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset, jotka ovat samanlaisia kaikissa kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevissa asioissa:

- ”1) Voidaanko –– direktiivin 85/337 1 artiklan 5 kohtaa tulkita siten, että sillä suljetaan direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle lainsäädäntö – kuten [17.7.2008 annettu Vallonian parlamentin asetus] – jossa todetaan ainoastaan, että toimenpidelupien, ympäristölupien ja siinä lueteltuja toimenpiteitä ja töitä koskevien yhtenäislupien myöntämiselle ’on osoitettu olevan yleisen edun mukaisia pakottavia syitä’, ja jolla ’vahvistetaan’ luvat, joiden osalta todetaan, että ’on osoitettu olevan yleisen edun mukaisia pakottavia syitä’?

- 2) Ovatko –– direktiivin 85/337 ––1, 5, 6, 7, 8 ja 10 a artikla esteenä sellaiselle oikeudelliselle sääntelylle, jossa oikeus toteuttaa ympäristövaikutusten arviointia edellyttävä hanke myönnetään säädöksellä, jota ei voida saattaa tuomioistuimen tai muun lailla perustetun riippumattoman ja puolueettoman elimen tutkittavaksi niin, että voitaisiin riitauttaa asiasisällön ja noudatetun menettelyn osalta päätös, jolla oikeus hankkeen toteuttamiseen on myönnetty?

- 3) Onko –– Århusin yleissopimuksen 9 artiklaa tulkittava siten, että sopimuspuoliena olevat jäsenvaltiot velvoitetaan säätämään mahdollisuudesta saattaa tuomioistuimessa tai muussa lailla perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä uudelleen tutkittavaksi 6 artiklan määräysten soveltamisalaan kuuluvien päätösten, toimien tai laiminlyöntien laillisuus asiasisältöä tai menettelyä koskevien sellaisten kysymysten osalta, jotka kuuluvat ympäristövaikutusten arviointia edellyttävien hankkeiden hyväksymistä koskevien sekä aineellisten säännösten että menettelysäännösten alaisuuteen?

- 4) Onko -- direktiivin 85/337 -- 10 a artiklaa tulkittava -- Århusin yleissopimuksen kannalta arvioiden niin, että sopimuspuolina olevat jäsenvaltiot veloitetaan säätämään mahdollisuudesta saattaa tuomioistuimessa tai muussa lailla perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä uudelleen tutkittavaksi päätösten, toimien tai laiminlyöntien laillisuus asiasisältöä tai menettelyä koskevien sellaisten kysymysten osalta, jotka kuuluvat ympäristövaikutusten arviointia edellyttävien hankkeiden hyväksymistä koskevien sekä aineellisten säännösten että menettelysäännösten alaisuuteen?"
- 20 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 19.5.2009 antamalla määräyksellä asiat C-128/09–C-131/09, C-134/09 ja C-135/09 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsitteilyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

- 21 Belgian hallitus väittää ensisijaisesti, ettei ennakkoratkaisupyynnöjä voida ottaa tutkittavaksi. Se katsoo, että pyynnot eivät sisällä riittävää selvitystä tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista eivätkä perusteista, joiden vuoksi kansallinen tuomioistuin on päättänyt esittää kysymyksiä unionin tuomioistuimelle, ja että esitetyt kysymykset ovat lisäksi hypoteettisia.
- 22 Tästä on todettava, että kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä, jolla yksin on välittömästi tiedossaan asian tosiseikat ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä

kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Kun kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, on unionin tuomioistuin siten lähtökohtaisesti velvollinen ottamaan niihin kantaa (asia C-415/93, *Bosman*, tuomio 15.12.1995, Kok., s. I-4921, 59 kohta).

- 23 Unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenee, että jotta unionin oikeutta voitaisiin tulkita siten, että tulkinta olisi kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen, sen on määritettävä esittämiinsä kysymyksiin liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat tai ainakin selostettava ne tosiseikkoja koskevat lähtökohdat, joihin nämä kysymykset perustuvat (ks. mm. yhdistetyt asiat C-320/90-C-322/90, *Telemarsicabruzzo ym.*, tuomio 26.1.1993, Kok., s. I-393, Kok. Ep. XIV, s. I-1, 6 kohta).
- 24 Tietojen antamisella ennakkoratkaisupyynnöissä pyritään paitsi siihen, että näiden tietojen perusteella unionin tuomioistuin voi antaa vastauksia, joista on hyötyä, myös siihen, että jäsenvaltioilla ja muilla osapuolilla on mahdollisuus esittää huomautuksensa Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan mukaisesti. Unionin tuomioistuimen on valvottava, että tämä mahdollisuus turvataan, ottaen huomioon se, että edellä mainitun artiklan mukaan ainoastaan ennakkoratkaisupyynnöt, joiden liitteenä on käänös jäsenvaltion virallisella kielellä tai virallisilla kielillä, annetaan tiedoksi kyseisille osapuolille (ks. yhdistetyt asiat 141/81-143/81, *Holdijk ym.*, tuomio 1.4.1982, Kok., s. 1299, Kok. Ep. VI, s. 379, 6 kohta).
- 25 Belgian hallituksen toteamasta poiketen on näet niin, että ennakkoratkaisupyynnönpäätöksissä esitetyt tosiseikat ja oikeudelliset seikat sisältävät sekä perustelut sille, että kansallinen tuomioistuin esittää kysymyksiä unionin tuomioistuimelle, että seikat, joiden perusteella jäsenvaltioiden hallitukset ja muut osapuolet voivat esittää huomautuksensa Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan mukaisesti ja joiden perusteella unionin tuomioistuin voi antaa hyödyllisen vastauksen kansalliselle tuomioistuimelle.

- 26 Tosiseikat ja oikeudelliset seikat riittävät nimittäin valaisemaan kansallisen tuomioistuimen esittämiä kysymyksiä, jotka koskevat sitä, onko säädöstasoinen toimi, jonka antamisen seurauksena kansallinen tuomioistuin ei voi enää tutkia sen käsiteltävänä olevia asioita, Århusin yleissopimuksessa ja direktiivissä 85/337 taatun oikeuden saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa mukainen.
- 27 Nyt käsiteltävissä asioissa unionin tuomioistuimelle esitettyjen huomautusten sisältö osoittaa joka tapauksessa, että tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevat tiedot ovat riittäviä, koska pääasian asianosaiset ja osapuolet ovat niiden perusteella voineet ottaa hyödyllisesti kantaa esitettyihin kysymyksiin.
- 28 Lisäksi siitä, että kansallisen oikeuden mukaan 17.7.2008 annetusta Vallonian parlamentin asetuksesta seuraa, että kansallisella tuomioistuimella ei ole toimivaltaa tutkia pääasiassa esillä olevia hallinnollisia toimia, ei Belgian hallituksen väittämästä poiketen seuraa, että esitetyt kysymykset ovat hypoteettisia. Niillä on nimittäin tarkoitus alustavasti selvittää, voiko asetuksesta seurata – kun otetaan huomioon asianomaiset Århusin yleissopimuksen määräykset ja unionin oikeuden säännökset –, ettei Conseil d'État ole toimivaltainen ratkaisemaan pääasioita.
- 29 Lopuksi väitteestä, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin ei ole selittänyt syitä, joiden vuoksi se ei ennen asian saattamista unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi odottanut, että Cour constitutionnelle antaa ratkaisun kansallisen tuomioistuimen sille samoissa asioissa esittämiin muihin kysymyksiin, on riittävää todeta tämän tuomion 25 kohdassa sanotulla tavalla, että ennakkoratkaisupyyntöpäätökset sisältävät perustelut sille, että kansallinen tuomioistuin esittää kysymyksiä unionin tuomioistuimelle.

- 30 Belgian hallitus esittää toissijaisesti muita oikeudenkäyntiväitteitä siitä, että tulkittavien määräysten ja säännösten merkitys ja soveltamisala ovat täysin yksiselitteisiä, että eräät kysymykset ovat merkityksettömiä ja että unionin tuomioistuin on jo lausunut direktiivin 85/337 1 artiklan 5 kohdan ulottuvuudesta.
- 31 Tästä on muistettava, että tuomioistuimen, jonka ratkaisuihin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saada hakea muutosta, on silloin, kun unionin oikeutta koskeva kysymys on tullut sen ratkaistavaksi, noudatettava velvollisuuttaan saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, ellei se ole todennut, että esille tullut kysymys on vail-la merkitystä tai että unionin tuomioistuin on jo tulkinnut kyseessä olevaa unionin oikeuden säännöstä tai määräystä taikka että se, miten unionin oikeutta on sovellet-tava, on niin ilmeistä, ettei tästä ole mitään perusteltua epäilystä (ks. mm. asia 283/81, Cilfit ym., tuomio 6.10.1982, Kok., s. 3415, Kok. Ep. VI, s. 537, 21 kohta).
- 32 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenee, että kansallisilla tuomioistui-milla on kaikissa olosuhteissa täysi vapaus saattaa ennakkoratkaisukysymys unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi katsoessaan tämän tarkoituksenmukaiseksi (ks. em. asia Cilfit ym., tuomion 15 kohta), eikä tilanne, jossa unionin tuomioistuin on jo tul-kinnut säännöksiä ja määräyksiä, joiden tulkintaa pyydetään, tai jossa voidaan katsoa, ettei perusteltua epäilystä säännösten ja määräysten tulkinnasta ole, johda siihen, että unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa ratkaista näitä kysymyksiä (ks. vastaavasti mm. asia C-260/07, Pedro IV Servicios, tuomio 2.4.2009, Kok., s. I-2437, 31 kohta).
- 33 Ennakkoratkaisupyyntöpäätöksistä ei myöskään ilmene, että esitetyt kysymykset ei-vät ole merkityksellisiä kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevien asioiden ratkaisemiseksi. Kuten tämän tuomion 28 kohdassa todetaan, kysymyksillä on tarkoi-tus alustavasti selvittää, voiko 17.7.2008 annetusta Vallonian parlamentin asetuksesta seurata – kun otetaan huomioon asianomaiset Århusin yleissopimuksen määräykset ja unionin oikeuden säännökset –, ettei Conseil d'État ole toimivaltainen ratkaise-maan pääasioita.

34 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisupyynnöt voidaan ottaa tutkittavaksi.

Ensimmäinen kysymys

35 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, onko direktiivin 85/337 1 artiklan 5 kohtaa tulkittava siten, ettei direktiivin soveltamisalaan kuulu 17.7.2008 annetun Vallonian parlamentin asetuksen kaltainen säädös, jolla ”vahvistetaan” hallintoviranomaisen aiemmin myöntämät toimenpideluvat, ympäristöluvat ja töitä koskevat luvat, joiden osalta on todettu, että ”on osoitettu olevan yleisen edun mukaisia pakottavia syitä”, ja jolla niistä tulee säädöstasoisia.

36 Tästä säännöksestä seuraa, että kun direktiivin 85/337 tavoitteet, mukaan lukien tietojen antaminen, saavutetaan lainsäädäntömenettelyn avulla, direktiiviä ei sovelleta asianomaiseen hankkeeseen (ks. asia C-287/98, Linster, tuomio 19.9.2000, Kok., s. I-6917, 51 kohta).

37 Säännöksen mukaan direktiivin 85/337 soveltamisalan ulkopuolelle jääminen edellyttää kahden edellytyksen täyttymistä. Ensimmäisen mukaan hankkeesta on pitänyt säätää yksityiskohtaisesti erityisellä säädöksellä. Toisen mukaan säätämismenettelyssä on pitänyt päästä direktiivin tavoitteisiin tietojen antamisen tavoite mukaan lukien (ks. asia C-435/97, WWF ym., tuomio 16.9.1999, Kok., s. I-5613, 57 kohta).

38 Ensimmäisestä edellytyksestä on todettava, että se merkitsee ensinnäkin, että hankkeesta on säädettävä erityisellä säädöksellä. Tästä on todettava, että käsitteet ”hanke” ja ”lupa” on määritelty direktiivin 85/337 1 artiklan 2 kohdassa. Jotta säädös, jolla

hankkeesta on säädetty, voi kuulua direktiivin 1 artiklan 5 kohdan soveltamisalaan, sen on oltava erityinen ja sillä on oltava samat ominaispiirteet kuin tällaisella luvalla. Sen on erityisesti annettava hankkeen toteuttajalle oikeus hankkeen toteuttamiseen (ks. em. asia WWF ym., tuomion 58 kohta).

39 Hankkeesta on lisäksi säädettävä yksityiskohtaisesti eli riittävän täsmällisesti ja lopullisesti siten, että säädöksessä, jolla hanke hyväksytään, on, kuten luvassa, kaikki ympäristövaikutusten arvioinnissa merkitykselliset hanketta koskevat, lainsäätäjän huomioon ottamat seikat (ks. em. asia WWF ym., tuomion 59 kohta). Sädöksestä on käytävä ilmi, että direktiivin tavoitteet on saavutettu asianomaisen hankkeen osalta (ks. em. asia Linster, tuomion 56 kohta).

40 Näin ollen säädöstä ei voida pitää direktiivin 85/337 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna säädöksenä, jolla hankkeesta säädetään yksityiskohtaisesti, jos siinä ei ole hankkeen ympäristövaikutusten arvioimisen kannalta välttämättömiä seikkoja tai jos siinä edellytetään muita toimenpiteitä ennen kuin hankkeen toteuttajalla on oikeus ryhtyä sen toteuttamiseen (ks. em. asia WWF ym., tuomion 62 kohta).

41 Toisesta edellytyksestä on todettava, että direktiivin 85/337 2 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että direktiivin päätavoitteena on ennen luvan myöntämistä arvioida niiden hankkeiden vaikutukset ympäristölle, joilla etenkin laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia (ks. em. asia Linster, tuomion 52 kohta).

- 42 Direktiivin 85/337 johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa täsmennetään, että arviointi on suoritettava hankkeen toteuttajan toimittamien asianmukaisten tietojen perusteella, joita tarvittaessa viranomaiset ja kansalaiset, joita hanke saattaa koskea, voivat täydentää (ks. em. asia WWF ym., tuomion 61 kohta ja em. asia Linster, tuomion 53 kohta).
- 43 Hankkeesta säädettäessä lainsäätäjällä on siten oltava käytössään riittävät tiedot. Direktiivin 85/337 5 artiklan 3 kohdasta ja direktiivin liitteestä IV ilmenee, että hankkeen toteuttajan toimittamissa tiedoissa on oltava hankkeesta ainakin kuvaus, joka sisältää tiedot hankkeen sijainnista, suunnitelmasta ja laajuudesta, kuvaus merkittävien haitallisten vaikutusten välttämiseksi, vähentämiseksi ja jos mahdollista parantamiseksi suoritetuista toimenpiteistä sekä tarvittavat tiedot hankkeen pääasiallisten, todennäköisten ympäristövaikutusten yksilöimiseksi ja arvioimiseksi (ks. em. asia Linster, tuomion 55 kohta).
- 44 Kun otetaan huomioon erityispiirteet, joita on monivaiheisella suunnitelman hyväksymismenettelyllä, direktiivi 85/337 ei ole esteenä sille, että sama hanke hyväksytään kahdella kansallisen oikeuden alaan kuuluvalla toimella, joita pidetään yhdessä 1 artiklan 2 kohdan mukaisena lupana (ks. vastaavasti asia C-508/03, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomio 4.5.2006, Kok., s. I-3969, 102 kohta). Kun lopullinen toimi hanketta koskevasta luvasta annetaan, lainsäätäjä voi siten käyttää hyväkseen tietoja, jotka on saatu edeltävässä hallinnollisessa menettelyssä.
- 45 Tällaisen hallinnollisen menettelyn olemassaolosta ei kuitenkaan seuraa, että hankkeesta katsotaan säädetyn yksityiskohtaisesti erityisellä säädöksellä direktiivin 85/337 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla, jos säädös ei täytä tämän tuomion 37 kohdassa mainittuja kahta edellytystä. Siten säädöstä, jolla yksinkertaisesti vahvistetaan olemassa oleva hallinnollinen toimi viittaamalla yleisen edun mukaisiin pakotaviin syihin ilman, että tätä ennen olisi aloitettu asiasisältöä koskeva lainsäädäntömenettely, joka mahdollistaa edellytysten noudattamisen, ei voida pitää säännöksessä

tarkoitettuna erityisenä säädöksenä, eikä se siis ole riittävä, jotta hanke jäisi direktiivin 85/337 soveltamisalan ulkopuolelle.

- ⁴⁶ Erityisesti on niin, että säädös, joka on annettu ilman, että lainsäädäntöelimen jäsenillä olisi ollut käytössään tämän tuomion 43 kohdassa mainitut tiedot, ei kuulu direktiivin 85/337 1 artiklan 5 kohdan soveltamisalaan.
- ⁴⁷ Kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, onko edellytykset täytetty. Tätä varten sen on otettava huomioon annetun säädöksen sisältö ja koko lainsäädäntömenettely, joka on johtanut säädöksen antamiseen, ja erityisesti valmisteluasiakirjat ja parlamentissa käydyt keskustelut.
- ⁴⁸ Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 85/337 1 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ainoastaan hankkeet, joista on yksityiskohtaisesti säädetty erityisellä säädöksellä siten, että direktiivin tavoitteet on saavutettu lainsäädäntömenettelyssä. Kansallisen tuomioistuimen on varmistettava, että näitä kahta edellytystä on noudatettu, ottaen huomioon annetun säädöksen sisältö ja koko lainsäädäntömenettely, joka on johtanut säädöksen antamiseen, ja erityisesti valmisteluasiakirjat ja parlamentissa käydyt keskustelut. Siten säädöstä, jolla yksinkertaisesti vahvistetaan olemassa oleva hallinnollinen toimi viittaamalla yleisen edun mukaisiin pakottaviin syihin ilman, että tätä ennen olisi aloitettu asiasisältöä koskeva lainsäädäntömenettely, joka mahdollistaa kyseisten edellytysten noudattamisen, ei voida pitää säännöksessä tarkoitettuna erityisenä säädöksenä, eikä se siis ole riittävä, jotta hanke jäisi direktiivin 85/337 soveltamisalan ulkopuolelle.

Toinen, kolmas ja neljäs kysymys

- 49 Toisella, kolmannella ja neljännellä kysymyksellään – jotka on tutkittava yhdessä – kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, onko Århusin yleissopimuksen 9 artiklaa ja direktiivin 85/337 10 a artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että oikeus niiden soveltamisalaan kuuluvan hankkeen toteuttamiseen myönnetään säädöksellä, jonka asiasisältöä tai johon liittyviä menettelyjä ei voida kansallisen oikeuden mukaan saattaa tuomioistuimen tai muun lailla perustetun riippumattoman ja puolueettoman elimen uudelleen tutkittavaksi.
- 50 Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 2 kohdasta, luettuna yhdessä sen 6 ja 9 artiklan kanssa, ja direktiivin 85/337 1 artiklan 5 kohdasta ilmenee, että kyseistä yleissopimusta ja direktiiviä ei sovelleta hankkeisiin, joista on säädetty tämän tuomion 37 kohdassa mainitut edellytykset täyttävillä säädöksillä.
- 51 Muista hankkeista eli hankkeista, joista on säädetty joko muulla kuin säädösluonteisella toimella tai säädöksellä, joka ei täytä kyseisiä edellytyksiä, on todettava, että Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan ja direktiivin 85/337 10 a artiklan sanamuodosta ilmenee, että jäsenvaltioiden on säädettävä mahdollisuudesta saattaa tuomioistuimessa tai muussa lailla perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa elimessä direktiivin 85/337 tai Århusin yleissopimuksen 6 artiklan soveltamisalaan kuuluvien päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiasisällön taikka niihin liittyvien menettelyjen laillisuus uudelleen tutkittavaksi.
- 52 Jäsenvaltioilla on menettelyllisen itsemääräämisoikeuden perusteella harkintavaltaa Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan ja direktiivin 85/337 10 a artiklan täytäntöönpanossa edellyttäen, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita noudatetaan. Niiden asiana on erityisesti määrittää tuomioistuin tai lailla perustettu riippumaton ja

puolueeton elin, joka on toimivaltainen tutkimaan kyseisen määräyksen ja säännöksen mukaiset oikeussuojakeinot, ja antaa niitä koskevat menettelysäännöt, kunhan edellä mainittua määräystä ja säännöstä noudatetaan.

- 53 Århusin yleissopimuksen 9 artikla ja direktiivin 85/337 10 a artikla menettäisivät kuitenkin tehokkaan vaikutuksensa, jos pelkästään siitä seikasta, että hankkeesta on säädetty säädöksellä, joka ei vastaa tämän tuomion 37 kohdassa mainittuja edellytyksiä, seuraisi, ettei säädöksen asiasisällön ja siihen liittyvän menettelyn laillisuutta voida saattaa kyseisen määräyksen ja säännöksen mukaisesti uudelleen tutkittavaksi.
- 54 Århusin yleissopimuksen 9 artiklan ja direktiivin 85/337 10 a artiklan vaatimukset edellyttävät tältä osin, että kun direktiivin 85/337 tai Århusin yleissopimuksen 6 artiklan soveltamisalaan kuuluvasta hankkeesta on säädetty säädöksellä, tuomioistuimen tai muun lailla perustetun riippumattoman ja puolueettoman elimen on voitava kansallisten menettelysääntöjen mukaisesti tutkia, onko kyseinen säädös direktiivin 1 artiklan 5 kohdan mukaisten ja tämän tuomion 37 kohdassa mainittujen edellytysten mukainen.
- 55 Tilanteessa, jossa tällaisen säädöksen osalta ei ole käytettävissä oikeussuojakeinoa, joka on edellä kuvatun luonteinen ja laajuinen, jokaisen kansallisen tuomioistuimen, joka käsittelee asiaa toimivaltansa rajoissa, on suoritettava edellisessä kohdassa mainittu valvonta ja tehtävä tästä tarvittaessa johtopäätökset jättämällä kyseinen säädös soveltamatta.

56 Jos kansallinen tuomioistuin siis katsoo, ettei 17.7.2008 annettu Vallonian parlamentin asetus vastaa direktiivin 85/337 1 artiklan 5 kohdan mukaisia ja tämän tuomion 37 kohdassa mainittuja edellytyksiä, ja jos ilmenee, että sovellettavien kansallisten sääntöjen mukaan mikään tuomioistuin tai muu lailla perustettu riippumaton ja puolueeton elin ei ole toimivaltainen tutkimaan asetuksen asiasisällön tai siihen liittyvän menettelyn pätevyyttä, säädöstä on tällöin pidettävä Århusin yleissopimuksen 9 artiklan ja direktiivin 85/337 10 a artiklan edellytysten vastaisena. Kansallisen tuomioistuimen on tällöin jätettävä säädös soveltamatta.

57 Toiseen, kolmanteen ja neljänteen kysymykseen on siten vastattava, että Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 2 kohtaa ja direktiivin 85/337 10 a artiklaa on tulkittava siten, että

- kun kyseisen määräyksen ja säännöksen soveltamisalaan kuuluvasta hankkeesta on säädetty säädöksellä, kysymys siitä, onko kyseinen säädös direktiivin 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen edellytysten mukainen, on voitava saattaa kansallisten menettelysääntöjen mukaisesti tuomioistuimen tai muun lailla perustetun riippumattoman ja puolueettoman elimen tutkittavaksi

- tilanteessa, jossa tällaisen säädöksen osalta ei ole käytettävissä oikeussuojakeinoja, joka on edellä kuvatun luonteinen ja laajuinen, jokaisen kansallisen tuomioistuimen, joka käsittelee asiaa toimivaltansa rajoissa, on suoritettava edellisessä luetelmakohdassa mainittu valvonta ja tehtävä tästä tarvittaessa johtopäätökset jättämällä kyseinen säädös soveltamatta.

Oikeudenkäyntikulut

58 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on vä-
livihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä
vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen kor-
vaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asian-
osaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä
korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

- 1) Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioin-
nista 27.6.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/EY, sellaisena kuin
se on muutettuna 26.5.2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston
direktiivillä 2003/35/EY, 1 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että direk-
tiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ainoastaan hankkeet, joista on yk-
sityiskohtaisesti säädetty erityisellä säädöksellä siten, että direktiivin tavoit-
teet on saavutettu lainsäädäntömenettelyssä. Kansallisen tuomioistuimen
on varmistettava, että näitä kahta edellytystä on noudatettu, ottaen huo-
mioon annetun säädöksen sisältö ja koko lainsäädäntömenettely, joka on
johtanut säädöksen antamiseen, ja erityisesti valmisteluasiakirjat ja parla-
mentissa käyty keskustelut. Siten säädöstä, jolla yksinkertaisesti vahviste-
taan olemassa oleva hallinnollinen toimi viittaamalla yleisen edun mukaisiin
pakottaviin syihin ilman, että tätä ennen olisi aloitettu asiasisältöä koskeva
lainsäädäntömenettely, joka mahdollistaa kyseisten edellytysten noudatta-
misen, ei voida pitää säännöksessä tarkoitettuna erityisenä säädöksenä, eikä
se siis ole riittävä, jotta hanke jäisi direktiivin 85/337, sellaisena kuin se on
muutettuna, soveltamisalan ulkopuolelle.
- 2) Tiedon saatavuudesta, yleisön osallistumisesta päätöksentekoon sekä oikeu-
den saatavuudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen, joka allekir-
joitettiin 25.6.1998 ja hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 17.2.2005
tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY, 9 artiklan 2 kappaletta ja

direktiivin 85/337, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2003/35, 10 a artiklaa on tulkittava siten, että

- **kun kyseisen määräyksen ja säännöksen soveltamisalaan kuuluvasta hankkeesta on säädetty säädöksellä, kysymys siitä, onko kyseinen säädös direktiivin 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen edellytysten mukainen, on voitava saattaa kansallisten menettelysääntöjen mukaisesti tuomioistuimen tai muun lailla perustetun riippumattoman ja puolueettoman elimen tutkittavaksi**

- **tilanteessa, jossa tällaisen säädöksen osalta ei ole käytettävissä oikeus-suojakeinoa, joka on edellä kuvatun luonteinen ja laajuinen, jokaisen kansallisen tuomioistuimen, joka käsittelee asiaa toimivaltansa rajoissa, on suoritettava edellisessä luetelmakohdassa mainittu valvonta ja tehtävä tästä tarvittaessa johtopäätökset jättämällä kyseinen säädös soveltamatta.**

Allekirjoitukset